

SYDASIEN fyller 30 år: Från politisk bulletin till initierad kulturtidskrift

Död åt Lars! Så skallade nyligen ropen i Pakistan i protest inte mot SYDASIENS redaktör, men väl mot den svenske konstnären Lars Vilks infama och grovt antisemitiska så kallade rondellhund med Muhammedhuvud. Något som väl illustrerar hur Sydasien inte längre är en avlägsen region långt borta från Sverige.

Med svenska soldater i Afghanistan och svenska företag som storsatsar i Indien, med indiska och pakistanska musiker som flitigt turnerar i Sverige och där Bollywoodfilm blivit en kultüföreteelse bland unga svenskar har samtidigt intresset för och kunskaperna om länderna i södra Asien vuxit betydligt på senare år. Och, som protesterna i Pakistan visar, har man också där nere rätt god koll på vad som händer i Europa.

Helt annorlunda var situationen när tidskriften SYDASIEN (eller Sydasiensbulletinen som tidningen hette i början) startade 1977. Då var det problemen som dominerade, med massiv fattigdom, orättfärdiga levnadsvillkor och politiskt förtryck. Indira Gandhis undantagstillstånd i Indien åren 1975-77 och de nytillträdda diktatoriska regimerna i Pakistan och Bangladesh var saker som engagerade en ganska liten skara människor i Sverige, bestående av journalister, forskare och biståndsarbetare samt en grupp i Stockholmstrakten boende politiska aktivister från Sydasien.

Redaktörsbyten i början

Tillsammans drog de i gång tidningen helt på ideell grund, och utgivningen roterade mellan två redaktionskommittéer i Stockholm och Malmö/Lund, en tredje redaktion i Göteborg tillkom så småningom. En modell som gjorde många delaktiga i arbetet men som samtidigt skapade dålig kontinuitet och vållade en hel del motsättningar. Det blev nödvändigt att ha en samordnande redaktör, och en sådan tillsattes efter något år.

Revolutionen i Afghanistan 1978 och den påföljande sovjetiska inmarschen vid jultid 1979 skapade dock en allvarlig schism då den dåvarande redaktören Carl Johan Charpentier, akademiker i Eslöv med mångårig verksamhet i Centralasien, dröjde alltför länge med att inse hur katastrofal den sovjetiska ockupationen var. Han lämnade jobbet och gav plats åt Thomas Bibin, radiojournalist i Göteborg med ett varmt engagemang för utvecklingen i Sri Lanka, och då inte minst för de tamilska plantagearbetarna (de så kallade ”indiska tamilerna”) som tvångsrepatrierades till Indien på 1970-talet.

Thomas är fortfarande SYDASIENS ansvarige utgivare, men redaktörsjobbet – som i huvudsak varit ideellt – lämnade han över hösten 1982 till undertecknad. Jag hade själv inte varit med om att starta tidningen men kommit med i arbetet 1979 då jag gick på Journalisthögskolan i Göteborg. Där i stan formade Thomas och jag tillsammans med bland andra Stig Hansén, Geza Nagy, Stina Wassberg och Jamil Mustafa en stark redaktionskommitté som jobbade praktiskt med planering, redigering och montering av vart tredje nummer under många år, också efter det att jag flyttat tillbaka till hemstaden Lund 1981.

Stora framgångar på 80-talet

Det har alltså i år gått 25 år sedan jag tillträdde redaktörsjobbet, strax efter en sexmånaders resa som frilansjournalist till Sri Lanka, Indien, Bangladesh och Burma, en resa som totalt kom att förändra mitt liv då jag i Kolkata (f d Calcutta) träffade mitt livs stora kärlek, rabindrasangheet-sångerskan Bubu Munshi, från en av stadens stora konstnärsfamiljer. Redaktörskapet för SYDASIEN har sålunda sammanfallit med vårt familjeliv tillsammans i Lund, med avbrott för långa sejourer till vår andra hemstad Kolkata. Vi har genom åren arrangerat en lång rad kulturella aktiviteter med konserter och Tagoreprogram, danskurser för barn, rikshacykling, föreläsningar och inte minst regelbundet firande av Durga Puja i Lund.

Tidningen har utvecklats mycket under detta kvartssekel. Under 1980-talet nådde vi stor framgång, upplagan växte både bland privatpersoner som på bibliotek och institutioner. Höjdpunkten, som vi dessvärre inte senare lyckats återkomma till, kom i samband med firandet av Festival of India in Sweden 1987, då Johan Tell (numera på Vagabond) ansvarade för produktionen av ett utomordentligt specialnummer av SYDASIEN, med texter av Sveriges främsta Sydasienkännare.

Viktig för Sida

Det var också en tid då biståndsorganet Sida ansåg tidningen vara så viktig att man prenumererade på 50 ex för att dela ut till sina handläggare som jobbade med Indien, Pakistan, Bangladesh och Sri Lanka. Flera fackförbund med internationell verksamhet gjorde likadant. Och resebyrå Läs och Res köpte prenumerationer åt sina då ännu ganska få resenärer destinerade till Indien.

Vårt anseende växte också alltmer i och med att innehållet kom att präglas av hög kvalitet. Detta tack vare att vi, trots vår ideella inriktning och utan att egentligen anstränga oss, lyckats få de mest kompetenta Sydasienkännarna i Skandinavien, journalister så väl som forskare, att regelbundet vilja publicera sig i SYDASIEN. Initierade texter om politik och kultur i de åtta länder som vi definierat som Sydasien har varit legio, och därtill kommer vår emeritusjournalist Ajit Roy i Kolkata, som på ett lysande sätt förklarar det politiska skeendet i Indien i samtliga nummer av SYDASIEN sedan hösten 1982. Och därtill en hög ambitionsnivå på layouten under senare år.

Början av 1990-talet var dock inte en tid då intresset för Tredje världen stod på topp. För vår del märktes det i att våra tre redaktionskommittéer fick svårt att förnya sig när medlemmar föll bort, och efter några år upphörde den ena efter den andra att verka. Sist kvar stod Göteborgsredaktionen, förstärkt med journalisten/redigeraren Katarina Sandström Blyme och författaren Zac O'Yeah (som vi för övrigt var först med att lansera för en bred svensk publik, med dennes lysande reportage om indisk film i två nummer av SYDASIEN 1993). Det kom i stället att utvecklas en nationell redaktion. Och de senaste åren har det, sedan Zac flyttade till Indien, i praktiken varit bara Katarina och jag som utgjort SYDASIEN:s redaktion med ansvar för alla nummer (med viss assistens från Johan Mikaelsson och Pär Jansson).

Det har varit mycket roliga år, inte minst den ständiga kontakt man fått med medverkande skribenter och fotografer. I samband med SYDASIENs jubileumsnummer 1997 fick vi fram att nästan 1 000 personer bidragit till innehållet i de första 20 årens utgivning, och sedan dess har det tillkommit ytterligare många. Samtidigt är det dock slitsamt att lägga kraft på att göra

varje nummer av tidningen, eftersom det faktiskt handlar om ideellt arbete vid sidan om ordinarie heltidsarbete. För min del ett heltidsarbete med det akademiska Sydasiennätverket SASNET vid Lunds universitet (<http://www.sasnet.lu.se>) som dessutom ämnesmässigt mer än nog tangerar SYDASIENS verksamhet.

Paradoxal utveckling

Jag har därför beslutat att lämna redaktörskapet när 2007 är till ända. Den oavlönade tjänsten annonseras ut härintill, och tidskriftens (egentligen tidskriftsföreningen) årsmöte i Halmstad den 7 september diskuterade frågan om alternativ för tidningens överlevnad. För det bör tilläggas att det inte är alldeles självklart att det blir en fortsättning 2008. Internetrevolutionen har på allvar börjat slå mot specialtidskrifter som SYDASIEN, kulturtidskrifter som saknar medel för marknadsföring och vars distribution till återförsäljare är strypt till följd av att vi inte släpps fram genom Tidsams och Presams distributionsmonopol. Många, särskilt yngre, bryr sig heller inte längre om att prenumerera på en specialtidskrift eftersom man anser sig hitta all kunskap man söker fritt på nätet.

Samtidigt som intresset för Indien och övriga Sydasien är större än någonsin minskar sålunda paradoxalt nog SYDASIENS prenumerantantal i rask takt. Bland privatpersoner ska det tilläggas – ännu så länge prenumererar flertalet av de svenska kommunbiblioteken.

Jag hoppas att tidningen kan fortsätta, ges ut för den är omtyckt av våra trogna läsare och fyller fortfarande en viktig funktion med sitt mycket initierade material – även om det numera faktiskt publiceras kunniga artiklar om regionen även i många andra tidningar och media, en klar förbättring mot den usla situationen på 1970- och 80-talen. Men det krävs nya idéer för ett fortsatt tidningsliv. Jag tackar härmed för mina 25 år som redaktör.

Lars Eklund

<http://www.sydasien.se/>